

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 82/2010
10.12.2010

Asia Määräaikaista virantoimituksesta erottamista koskeva oikaisuvaatimus

Oikaisuvaatimuksen tekijä

A, vanhempi konstaapeli

Virasto Poliisilaitos

Päätös, johon haetaan oikaisua

Poliisilaitos on päätöksellään 11.6.2010 nro 2/09 K erottanut A:n virantoimituksesta kuuden (6) kuukauden määräajaksi päätöksen tiedoksiannosta 11.6.2010 lukien.

Päätöksen perustelujen mukaan hovioikeus oli tuomiollaan 12.5.2010 nro 463 tuominnut A:n 70 päiväsakon rangaistukseen virkavelvollisuuden rikkomisesta ja pahoinpitelystä. Hovioikeuden tuomion mukaan A oli virkatehtäviään suorittaessaan lyömällä aiheettomasti 17-vuotiasta henkilöä teleskooppipatukalla käyttänyt voimakeinoja, joita ei tilanteessa ollut pidettävä tarpeellisina ja puolustettavina. A oli hovioikeuden ja kärjäoikeuden tuomioissa kuvatulla tavalla poliisin virkatehtävää suorittaessaan tahallaan rikkonut virkavelvollisuuksiaan ja syylistynyt pahoinpitelyyn. Ottaen huomioon hovioikeuden tuomio ja sen perusteena oleva teonkuvaus sekä A:n 30.1.2001 saama huomautus samantyyppisestä, joskin lievemmästä virkavelvollisuuksien vastaisesta toiminnasta, poliisilaitos oli katsonut A:n toimineen vastoin asemaansa ja teh-

täviänsä niin, että poliisin arvo oli näiden tekojen johdosta kärsinyt. A:n ei tekonsa vuoksi ollut katsottava kuitenkaan menettäneen esimiestensä ja työtovereidensa luottamusta siten, ettei hän olisi voinut vielä hoitaa poliisimiehen virkaa.

Oikaisuvaatimus

Määräaikainen virantoimituksesta erottaminen on kumottava. Toissijaisesti poliisilaitoksen päätöstä on muutettava siten, että A:lle annetaan kirjallinen varoitus tai että määräaikainen erottaminen lyhennetään enintään yhden kuukauden pituiseksi.

Asiassa on järjestettävä suullinen käsittely.

Perusteet

Hovioikeuden tuomio oli virheellinen ja asiassa oli haettu valituslupaa korkeimmalta oikeudelta. A:n teko ja olosuhteet olivat olleet sellaiset, että oli erityistä syytä huomioida ne myös virkamieslautakunnassa oikaisuvaatimusta ratkaistaessa. A oli toiminut valtakunnallisen ja työpaikalla saamansa voimankäyttökoulutuksen mukaisesti, ja noudattanut myös muita ohjeita ja määräyksiä sekä erityisesti teleskooppipatukan käyttämisestä annettuja ohjeita. Asiassa sekä käräjä- että hovioikeudessa todistaneet voimankäyttökouluttaja konstaapeli B ja opettaja C poliisin ammattikorkeakoulusta olivat molemmat pitäneet A:n menettelyä poliisille annetun voimankäyttökoulutuksen mukaisena. Erityisesti C:n mukaan kohdehenkilön käsien piilottelu käskytyksestä huolimatta antoi olettaa kohdehenkilöllä olevan käsissään tai välittömästi muuten saatavilla jotain kättä pitempää, mikä oli myös kentällä havaittu varsin yleinen seikka.

Päätöstä oli virheellisesti perusteltu A:n teon toistuvuudella ja teolla, joka oli ollut vanhentunut. Kyse ei ollut A:n osalta toistuvista teoista tai siitä, että hänellä olisi taipumus väkivallan käyttöön taikka että A olisi sopimaton toimimaan poliisissa edes muissa tehtävissä, vaan yksittäisestä teosta. Erottamispäätöksessä ei voitu vedota toistuvuuteen saati lausua yhtään mitään A:lle vuonna 2000 sattuneesta tapauksesta, jota ei ollut käsitelty edes tuomioistuimessa.

Päätös erottamisesta oli laitettu vireille liian myöhään. Poliisipäällikkö D oli saanut tietää A:n menettelystä ja vastapuolelle tulleista vammoista heti tapahtuman jälkeen tapausta selvittelleeltä komisariolta eli syksyllä 2008. Esitutkinta oli valmistunut 9.2.2009. Käräjäoikeuden tuomio oli annettu 27.11.2009. Näin ollen D ei ollut laittanut määräaikaista erottamista vireille poliisin hallinnosta annetun lain 15 a §:n edellyttämässä kolmessa kuukaudessa saatuaan tietää seikasta, joka saattoi aiheuttaa A:n erottamisen.

A:ta ei ollut kohdeltu yhdenvertaisesti muiden saman laitoksen virkamiesten kanssa. Poliisilaitos kohteli alaisiaan kurinpidollisesti eri tavoin aina sen mukaan, kuuluivatko nämä päällystöön vai eivät. Miehistöön kuuluvaa A:ta kohtaan oli kohdistettu voimakkaita kurinpidollisia toimenpiteitä, mutta päällystöön kuuluvien teot ja jopa suoranaiset rikokset oli jätetty täysin huomiotta.

A oli virassaan käyttäytynyt nuhteettomasti poliisina ja saanut niin asiakkailta kuin työtoveriltaan hyvää palautetta. A oli pelastanut kaksi ihmishenkeä kahdessa eri tilanteessa. A:ta voitiin pitää poikkeuksellisen ammattitaitoisena ja rohkeana konstaapelina. oli pieni kaupunki, jossa poliisit pitkälti tunnettiin. Annettu rikostuomio ei ollut vaarantanut A:ta kohtaan tunnettua luottamusta asiakkaiden ja työkavereiden taholta. A:lla oli kaksi pientä lasta ja vaimo, joka oli äitiyspäivärahalla. Perheen elatus heikkenisi huomattavasti, mikäli päätös määräaikaista erottamisesta jäisi voimaan. Olisi kohtuutonta, että A:n perhekin joutuisi kärsimään asiassa. A oli ollut myös halukas siirtymään poliisilaitoksella toisiin työtehtäviin, esimerkiksi tutkintatehtäviin.

A:n saamaa hallinnollista lisäseuraamusta oli pidettävä lisärangaistuksena, jonka määrääminen oli kielletty suoraan oikeuskäytännössä ja ihmisoikeussopimuksissa.

Näin ollen virantoimituksesta erottaminen määräajaksi oli perusteetonta ja kohtuutonta. Joka tapauksessa erottaminen oli tehty liian pitkäksi ajaksi.

Asian käsittely ja selvittäminen

Poliisilaitos on antanut vastineen, jossa se on päätöksensä perusteluihin viitaten vaatinut, että oikaisuvaatimus hylätään. Lisäksi asiassa oli perusteltua laskea poliisin hallinnosta annetun lain 15 a §:n mukainen kolmen kuukauden määräaika vasta hovioikeuden tuomion antopäivästä 12.5.2010 lukien. Tapaus oli sinänsä ollut poliisilaitoksen tiedossa jo esitutkintavaiheessa, mutta se ei ollut sillä tavoin riidaton ja selvä, että virkamiesoikeudellista ratkaisua olisi ollut perusteltua tehdä ennen asian oikeuskäsittelyä. Vaikka vuonna 2001 annettuun varoitukseen johtaneen menettelyn perusteella ei yksinään voitu enää määrätä uusia seuraamuksia, annettu varoitus oli voitava huomioida uutta seuraamusta harkitessa seuraamusjärjestelmän porrasteisuus huomioidaan ottaen. Päätös ei ollut yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen.

A on antanut vastaselityksen, jonka mukaan poliisilaitos ei ollut kiistänyt, että poliisia opetetaan valtakunnallisesti ja poliisilaitoksen omassa työpaikkakoulutuksessa toimimaan vastaavanlaisissa tilanteissa juuri kuten A oli toiminut. A ei ollut vuonna 2001 saanut varoitusta, vaan huomautuksen.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Lisärangaistus

Euroopan ihmisoikeussopimuksen 7. lisäpöytäkirjan 4 artiklassa säädetään valtiosisäisestä kahteen kertaan syyttämistä tai tuomitsemista koskevasta kiellosta. Artiklan 1 kappaleen mukaan ketään ei saa saman valtion tuomiovallan nojalla tutkia uudelleen tai rangaista oikeudenkäynnissä rikoksesta, josta hänet on jo lopullisesti vapautettu tai tuomittu syylliseksi kyseisen valtion lakien ja oikeudenkäyntimenettelyn mukaisesti. Se, että A on irtisanomisen sijasta erotettu virantoimituksesta kuuden kuukauden määräajaksi, ei kuitenkaan merkitse mainitun sopimusmääräyksen soveltamisalaan kuuluvaa rangaistusta. Näin ollen A:n saama rikostuomio ei ole este määräaikaiselle virantoimituksesta erottamiselle.

Pääasia

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 14 §:n 2 momentin mukaan virkamiehen on käytäyttyvä asemansa ja tehtäviensä edellyttämällä tavalla.

Poliisilain 9 c §:n mukaan poliisimiehen on virassa ja yksityiselämässään käyttäyttyvä siten, ettei hänen käyttäytymisensä ole omiaan vaarantamaan luottamusta poliisille kuuluvien tehtävien asianmukaiseen hoitoon. Arvioitaessa poliisimiehen käyttäytymistä otetaan huomioon myös hänen asemansa ja tehtävänsä poliisihallinnossa.

Poliisihallinnosta annetun lain 15 a §:n 1 momentin mukaan poliisimiehelle, joka toimii vastoin virkavelvollisuuksiaan tai laiminlyö niitä, voidaan määrätä kurinpitörangaistuksena virantoimituksesta erottaminen vähintään yhdeksi ja enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei varoitusta ole pidettävä riittävänä. Palkanmaksu keskeytetään virantoimituksesta erottamisen ajaksi. Saman pykälän 2 momentin mukaan virantoimituksesta erottamisesta päättävän viranomaisen tulee panna virantoimituksesta erottaminen vireille viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun viranomaisen sai tiedon seikasta, joka saattaa aiheuttaa virantoimituksesta erottamisen.

Esitetty selvitys

Käräjäoikeuden tuomion 27.11.2009 numero 2019 mukaan A oli 10.8.2008 virkatehtävää suorittaessaan lyönyt aiheettomasti 17-vuotiasta opiskelijapoi-kaa teleskooppipatukalla, repinyt hänet ulos makuupussista ja pannut käsirauteihin. Näin menetellessään hän oli käyttänyt voimakeinoja, joita ei tilanteessa ollut pidettävä tarpeellisina tai puolustettavana. Käräjäoikeuden tuomion mukaan A oli lisäksi edellä kerrotulla toiminnallaan aiheuttanut uhrille kipua ja selkään alimpien kylkiluiden alueelle noin 15 cm pitkän ja 2 cm levyisen punertava ihorikon sekä oikeaan reiteen kaksi reilun 10 cm mittaista ja 2

cm levyistä mustelmaa. Tahallinen makuupussista repiminen ja tarpeeton kärsiraudoittaminen oli lisäksi aiheuttanut uhrin oikeaan säären kaksi kolikon kokoista ihorikkoa, vasempaan olkapäähän ruhjejäljen, mustelmaa olkavarren ympärille ja molempiin ranteisiin punaiset rengasmaiset ihorikot. A on tuomittu virkavelvollisuuden rikkomisesta ja pahoinpitelystä 70 päiväsakon yhteiseen sakkorangaistukseen. A oli oikeudessa kiistänyt syytteen ja katsonut, että hän oli käyttänyt tarpeellisia voimakeinoja vastarinnan murtamiseksi. Hovioikeus ei ole tuomiollaan 12.5.2010 numero 463 muuttanut käräjäoikeuden tuomiota. Hovioikeus on tehnyt todistelusta samat johtopäätökset kuin käräjäoikeus ja päätyntä A:n syyllisyyden osalta samaan lopputulokseen kuin käräjäoikeus.

Oikaisuvaatimukseen oheistetun **Suomen poliisijärjestöjen liitto ry:n järjestöpäällikkö E:n ja lakimies F:n kirjallisen lausunnon 3.8.2010** mukaan A:n tekoa oli muun muassa tarkasteltava vakavasta rikosnimikkeestä huolimatta enemmänkin yksittäisenä ja satunnaisena tapahtumana eikä niinkään sellaisena poliisimiehen käyttäytymisenä, joka osoittaisi A:n soveltumattomaksi toimimaan poliisina tai heikentäisi viranomaisen luottamusta hänen viranhoitoonsa. Teko ei kokonaisuutena arvioiden osoittanut riittäviä perusteita määräaikaiselle virantoimituksesta erottamiselle ja seuraamus johti kohtuuttomaan lopputulokseen.

Oikeudellinen arvio ja johtopäätökset

A:n teko on tullut poliisilaitoksen tietoon välittömästi teon jälkeen, kun asiassa on kirjattu rikosilmoitus. Poliisilaitoksella on kuitenkin ollut, etenkin kun otetaan huomioon se, että A oli esitutkinnassa ja vielä käräjäoikeudessa kiistänyt tekonsa, perusteet odottaa hovioikeuden tuomiota asiassa ennen määräaikaista virantoimituksesta erottamista. Määräaikaista virantoimituksesta erottamista koskeva päätös on näin ollen tehty poliisin hallinnosta annetun lain 15 a §:n 2 momentin mukaisessa kolmen kuukauden määräajassa. Sitä vastoin A:n 30.1.2001 saamaa kirjallista huomautusta ei ole enää näin pitkän ajan jälkeen voitu ottaa asiaa ratkaistaessa huomioon.

A on käräjäoikeuden ja hovioikeuden tuomioiden mukaan syyllistynyt virkavelvollisuuksien rikkomiseen ja pahoinpitelyyn virantoimituksessa. Asian rikosoikeudellinen arviointi ei kuulu virkamieslautakunnan toimivaltaan eikä virkamieslautakunnalla tästä syystä ole edellytyksiä arvioida A:n menettelyä ja teon laatua toisin.

Virkamiesoikeudellinen päätöksenteko ei kuitenkaan ole suoraan sidoksissa rikosoikeudelliseen arviointiin, vaan rikollisen teon laatu, vakavuus ja itse tekoon johtaneet olosuhteet on otettava yhtenä näkökulmana huomioon myös punnittaessa, muodostaako teko perusteen määräaikaiselle erottamiselle.

Kun otetaan huomioon A:n asema poliisimiehenä ja hänen virkatehtäviensä edellyttämä luottamus sekä se, että tuomioon johtaneet teot ovat liittyneet nimenomaan A:n voimankäyttöön virkatehtävissä, on A:n saama rangaistus ollut omiaan vaarantamaan luottamusta A:ta ja poliisilaitosta kohtaan. A on käyttäytynyt sillä tavoin poliisimiehelle sopimattomasti, että poliisilaitoksella on ollut perusteet erottaa hänet virantoimituksesta kuuden kuukauden määräajaksi. Seuraamus on ollut oikeassa suhteessa A:n teon moitittavuuteen.

Asiassa ei ole selvitetty menetellyn yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisesti. Poliisilaitoksen päätöksessä on myös otettu huomioon A:n yleensä ottaen ammattimainen toiminta sekä hänen halukkuutensa muihin kuin kenttätehtäviin ja poliisilaitoksen mahdollisuus sijoittaa hänet jatkossa muihin poliisitehtäviin.

Suullinen käsittely

Virantoimituksesta erottamiseen määrääjäksi johtaneet teot, tekohetken olosuhteet ja muut virkamiesoikeudellista seuraamusta harkittaessa huomioon otettavat seikat ilmenevät hovioikeuden ja käräjäoikeuden tuomioista ja muista virkamieslautakunnalle toimitetuista asiakirjoista. A on saanut suullisesti kuulustuttaa haluamiaan todistajia sekä hovioikeudessa että käräjäoikeudessa ja esteittä lausua asiassa. Näin ollen asiassa ei ole kysymys sellaisista asian ratkaisemisen kannalta merkityksellisistä uskottavuuskysymyksistä, jotka edellyttäisivät asian saattamista suulliseen käsittelyyn. Asian ratkaisemisen kannalta ei ole annettava painoarvoa yksinomaan A:lle annetusta sanktiosta aiheutuvalle sinänsä huomattavalle taloudelliselle menetykselle. Suullisen käsittelyn toimittaminen on siten tarpeetonta.

Päätös

Virkamieslautakunta hylkää A:n oikaisuvaatimuksen sekä vaatimuksen suullisen käsittelyn toimittamisesta.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 14 § 1 momentti ja 51 §
Laki poliisin hallinnosta 15 a §
Poliisilaki 9 c §
Hallintolaki 6 §
Euroopan ihmisoikeussopimus 7 lisäpöytäkirja 4 artikla

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Petteri Plosila

Virkamieslautakunnan päätös oli yksimielinen ja siihen osallistuivat puheenjohtaja Jukarainen, jäsenet Kulla, Paanetoja, Äijälä, Isomäki, M. Nieminen, Komulainen ja Keturi sekä varajäsen Kuusama.